

Streszczenie

Aspekty prawne powiązań ubezpieczeniowo-bankowych

Postępujący rozwój rynku finansowego, pojawienie się nowych rodzajów umów i usług powoduje konieczność uporządkowania dotychczasowego dorobku naukowego w tym zakresie. Problematyka powiązań ubezpieczeniowo-bankowych obejmuje konieczność odpowiedzi na pytanie, gdzie dokładnie one występują, jakie podmioty uczestniczą w tych powiązaniach oraz, przy określeniu podstawy prawnej współpracy, czy z prawnego punktu widzenia powiązania ubezpieczeniowo bankowe stanowią *novum*, czy są jedynie odpowiedzią na potrzeby rynku i łączą znane konstrukcje prawne. Badane zagadnienia obejmują także uporządkowanie terminologiczne, bowiem wpływ prawa unijnego – a także wybrzmiewające z niego ujęcie ekonomiczne skutkuje pojawianiem się nowych, nieprzystających do języka prawnego pojęć, opisujących zjawiska prawne.

Dysertacja jest podzielona na 4 rozdziały. W rozdziale pierwszym zostało przeanalizowane miejsce występowania powiązań ubezpieczeniowo-bankowych, tj. rynek finansowy. Opis badanego zagadnienia w tym zakresie odniósł się do podmiotów występujących na tym rynku, tj. banku i ubezpieczyciela. Powyższe pozwoliło na wyodrębnienie i opis sektora bankowego i ubezpieczeniowego. Celem identyfikacji przedmiotu powiązań ubezpieczeniowo-bankowych konieczne stało się zdefiniowanie pojęcia ryzyka oraz pojęcie usługi, w tym usługi finansowej. Odróżniono wyraźnie przy tym pojęcie usługi i produktu, powszechnie występujące w treści dyrektyw i ustaw. Uporządkowanie terminologiczne pozwoliło na dalszy opis przedmiotu występującego w ramach powiązań ubezpieczeniowo-bankowych, tj. wyróżnienie czynności bankowych i ubezpieczeniowych, co stanowiło podstawę rozważań podjętych w dalszych rozdziałach.

Z prawnego i ekonomicznego punktu widzenia zasadne jest posługiwanie się pojęciem usługi, co wynika nie tylko historycznego rozwoju pojęć, ale przede wszystkim rodzaju świadczenia. Tym samym nie można uznać za prawidłowe posługiwanie się pojęciem produktu ubezpieczeniowego, bankowego albo ubezpieczeniowo-bankowego dla opisu badanych mechanizmów.

W rozdziale drugim zostaje podjęta problematyka czynności bankowych *sensu largo* i *sensu stricto*. Zostają opisane wybrane czynności bankowe, co doprowadziło do możliwości zdefiniowania ryzyka bankowego. Konsekwencją wyodrębnienia ryzyka bankowego i przeprowadzonej analizy jest wskazanie pieniądza, jako źródła transmisji ryzyka klienta na bank.

Rozdział trzeci traktuje o problematyce czynności ubezpieczeniowych. Analizie zostają poddane wybrane czynności ubezpieczeniowe. Podobnie jak przy analizie czynności bankowych, także analiza dokonana w tym miejscu, prowadzi do możliwości opisu ryzyka ubezpieczeniowego. Poddane analizie zostają mechanizmy związane bezpośrednio z umową ubezpieczenia, tj. zdarzenie losowe jako materializacja ryzyka. Także w tym miejscu zostaje wskazana składka ubezpieczeniowa jako transmisja ryzyka na ubezpieczyciela. Zakończenie rozdziału trzeciego stanowi przedstawienie sytuacji, gdy umowa ubezpieczenia stanowi zabezpieczenie wiarygodności banku.

Rozdział czwarty, będący wynikiem przeprowadzonej analizy, obejmuje zagadnienie powiązań ubezpieczeniowo-bankowych. Wskazane i omówione zostaje pojęcie *bancassurance* i *allfinanz*. Następnie zostają omówione rodzaje powiązań ubezpieczeniowo-bankowych, obejmujące powiązania umowne i kapitałowe. W zakresie powiązań umownych zostają omówione różne rodzaje tychże, tj. umowa promocyjna, porozumienia dystrybucyjne, kompleks umów, komplementarność świadczonych usług, pakietyzacja umów, wiązanie świadczonych usług oraz kredyt wiązany.

Dalsze rozważania w rozdziale czwartym dotyczą tezy o możliwości wyodrębnienia usług ubezpieczeniowo-bankowych. Obejmują zatem zagadnienia wielości świadczeń i ryzyka dotyczącego powiązań ubezpieczeniowo-bankowych. Następnie zostają przedstawione różne pozycje banku i ubezpieczyciela w ramach powiązań ubezpieczeniowo-bankowych, a także zasady ich wynagradzania.

Badanie przeprowadzone w związku z celami pracy pozwoliło na zweryfikowanie tezy o występowaniu powiązań ubezpieczeniowo-bankowych. Przeprowadzona analiza nie pozwoliła jednak na wyodrębnienie usług ubezpieczeniowo-bankowych. Coraz powszechniejsze ujmowanie sektora bankowego i ubezpieczeniowego w zakresie podmiotowym, przy jednoczesnym braku odrębnego podmiotu świadczącego usługi komplementarne, nie pozwala na poczynienie ustaleń odmiennych, tj. wyodrębnienia usług ubezpieczeniowo-bankowych w ujęciu prawnym. Brak jest także podstaw do wyodrębnienia kolejnego sektora z uwagi na nadzór, który nie obejmuje całego rynku finansowego w jednakowym stopniu. Usługi ubezpieczeniowo-bankowe pozostają pod nadzorem KNF z uwzględnieniem odrębności sektora bankowego i ubezpieczeniowego, choć podstawowe cele nadzoru wspólne są dla całego rynku finansowego. Brak podstaw do wyróżnienia metaryzyka usług ubezpieczeniowo-bankowych, mających swe źródło w powiązaniach kapitałowych. Powiązania pomiędzy bankiem a ubezpieczycielem przyjmować mogą różne postaci. W zakresie powiązań umownych przyjmują różny zakres, poczynając od umowy promocyjnej, przez porozumienia dystrybucyjne, na komplementarność usług kończąc. Brak jest podstaw do określenia usług

w ramach powiązań ubezpieczeniowo-bankowych jako czynności, analogicznie jak ma to miejsce przy czynnościach bankowych i ubezpieczeniowych.

Summary

Legal aspects of insurance and banking relationship

The progressive development of the financial market, the emergence of new types of contracts and services make it necessary to organize the current scientific achievements in this area. The issue of insurance and banking relationship includes the need to answer the question of where exactly it occurs, which entities participate in this relationship and, when determining the legal basis of cooperation, whether from the legal point of view, insurance and banking relationship constitutes a *novelty*, or is it only a response to market needs and connects known legal constructions. The analysed issues also include terminological order, because the influence of EU law, as well as the economic approach emanating from it, results in the emergence of new concepts describing legal phenomena that are not compatible with the legal language.

The dissertation is divided into 4 chapters. The first chapter analyses the place of insurance and banking relationship, i.e. the financial market. The description of the examined issue in this respect referred to entities operating on this market, i.e. a bank and an insurer. The above allowed for the identification and description of the banking and insurance sectors. In order to identify the subject of the insurance and banking relationship, it became necessary to define the concept of risk and the concept of a service, including a financial service. A clear distinction was made between the concept of a service and a product, commonly used in the content of directives and laws. The terminological order allowed for a further description of the subject occurring within the insurance and banking relationship, i.e. the distinction of banking and insurance activities, which was the basis for the considerations included in the following chapters.

From the legal and economic point of view, it is justified to use the concept of service, which results not only from the historical development of concepts, but above all from the type of service. Thus, it cannot be considered correct to use the concept of an insurance, banking or insurance-banking product to describe the examined mechanisms.

The second chapter deals with banking activities *sensu largo* and *sensu stricto*. Selected banking activities are described, which led to the possibility of defining banking risk. A consequence of the separation of banking risk and the analysis performed is to indicate money

as the source of customer risk transmission to the bank.

The third chapter deals with the issues of insurance activities. Selected insurance activities are analysed. As in the case of the analysis of banking activities, the analysis performed here also leads to the possibility of describing the insurance risk. The mechanisms directly related to the insurance contract are analysed, i.e. a random event as a risk materialization. The insurance premium is indicated as the transmission of risk to the insurer. The end of chapter three is a presentation of a situation where the insurance contract secures the bank's receivables.

The fourth chapter, resulting from the analysis performed, covers the issue of insurance and banking relationship. The concept of *bancassurance* and *allfinanz* is indicated and discussed. Then the types of insurance and banking relationships are discussed, including contractual and capital ties. In terms of contractual relationships, various types of these are discussed, i.e. promotional agreement, distribution agreements, complex of agreements, complementarity of services provided, bundling of contracts, bundling of services provided as well as tied credit.

Further considerations in chapter four concern the thesis about the possibility of separating insurance and banking services. Therefore, they cover the issues of multiplicity of benefits and the risk of insurance and banking relationship. Then, various positions of the bank and the insurer are presented within the framework of insurance and banking relationship, as well as the principles of their remuneration.

The study conducted in relation to the objectives of the dissertation allowed to verify the thesis about the existence of insurance and banking relationship. However, the analysis carried out did not allow to distinguish the insurance and banking services. More and more common recognition of the banking and insurance sector in terms of entities, with the simultaneous lack of a separate entity providing complementary services, does not allow for different arrangements, i.e. the separation of insurance and banking services in legal terms. There are also no grounds to separate another sector due to the supervision which does not cover the entire financial market to the same extent. Insurance and banking services remain under the supervision of the Polish Financial Supervision Authority, taking into account the distinctiveness of the banking and insurance sectors, although the basic objectives of the supervision are common to the entire financial market. There are no grounds to distinguish the meta-risk of insurance and

banking services, having their source in capital ties. The relationship between the bank and the insurer can take many forms. In terms of contractual relations, they have a different scope, ranging from a promotional agreement, through distribution agreements, to the complementarity of services. There are no grounds to define services under insurance and banking relationship as activities, similarly to banking and insurance activities.